

**Załącznik Nr 1 do Uchwały
Nr IV/4/25/11
Rady Powiatu Ciechanowskiego
z dnia 28 marca 2011 r.**

**Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
w powiecie ciechanowskim na lata 2011 – 2016.**

Ciechanów, luty 2011 r.

Spis treści:	str.
Wstęp	3-5
I. Założenia Programu	5
II. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie	6 -15
III. Cele Programu	16-18
IV. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim. Realizatorzy i partnerzy Programu	18-19
v. Zasady finansowania Programu	19
VI. Harmonogramu realizacji Programu – zał. Nr 1	

Tabele:

1. Analiza ankiet dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie przekazanych przez ops z terenu powiatu ciechanowskiego – 2009 r.
2. Analiza ankiet dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie przekazanych przez ops z terenu powiatu ciechanowskiego – 2010 r.
3. Analiza ankiet dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie przekazanych przez szkoły z terenu powiatu ciechanowskiego – 2009 r.
4. Analiza ankiet dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie przekazanych przez szkoły z terenu powiatu ciechanowskiego – 2010 r.
5. Analiza działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz propozycje rozwiązań na podstawie ankiet przesyłanych przez szkoły.
6. Analiza działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminach oraz propozycje rozwiązań na podstawie ankiet przesyłanych przez ops.

Wstęp

Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną kryzysu w rodzinie, ale zawsze należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych i o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, iż istniała zawsze, to mówiono o niej niewiele nie dostrzegając, że prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych oraz tragicznych skutków psychologicznych. Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie.

Według definicji, przyjętej przez międzyresortowy zespół „Bezpieczni w rodzinie” działający w Polsce przy Kancelarii Prezydenta RP w latach 1996-1997, przemoc w rodzinie to:

- 1) działanie lub zaniechanie podjęte w obrębie rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym,
- 2) z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy,
- 3) godzące w ich prawa i dobra osobiste, a w szczególności życie i zdrowie,
- 4) powodujące u nich szkodę lub cierpienie.

Rodzina natomiast, to według definicji przyjętej przez Europejski Komitet ds. Problemów Przemocy, który zajmuje się problemami, jakie stwarza przemoc w rodzinie - „połączona lub nie połączona małżeństwem para, jej potomstwo i przodkowie, potomstwo i krewni każdego z partnerów, a także każde dziecko, jeśli mieszkają razem lub utrzymują kontakty wynikające z wcześniejszego wspólnego zamieszkiwania”.

Inaczej precyzuje definicję rodziny ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej – „rodzina – osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”.

Zjawisko przemocy w rodzinie należy rozpatrywać w kontekście perspektywy:

- 1) prawnej – bo jest to przestępstwo ścigane z urzędu,
- 2) moralnej – bo krzywdzenie słabszego zasługuje na moralne potępienie i sankcje,
- 3) społecznej – bo występują czynniki obyczajowe i postawy społeczne sprzyjające powstawaniu i rozprzestrzenianiu się tego zjawiska,
- 4) psychologicznej – bo przemoc sprawia ból i cierpienie oraz ukazuje bezradność ofiary wraz z mechanizmami psychologicznymi i złożonymi interakcjami zachodzącymi między sprawcą i ofiarą.

Należy podkreślić, że przemoc w rodzinie jest problemem powszechnym i dotyczy zarówno dzieci, jak i dorosłych.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania temu zjawisku Sejm uchwalił ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) i znowelizował ją w dniu 10 czerwca 2010 r. Precyzuje ona zadania organów administracji rządowej oraz jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Definiuje również podstawowe pojęcia, takie jak:

- 1) przemoc w rodzinie – jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne;
- 2) członek rodziny – to małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba przysposobiona oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu (konkubinacie) lub inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca.

Zmiana tej ustawy – ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.

Nr 125, poz. 842) podkreśla w preambule, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Czytamy w niej dalej, że władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

W ustawie tej, w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie powiększono katalog zadań m.in. powiatu poprzez opracowanie i realizację powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Aby opracować taki program niezbędna jest diagnoza tego zjawiska na terenie powiatu ciechanowskiego oraz próba odpowiedzi na pytania: co należy zrobić, by zmniejszyć jego skalę oraz w jaki sposób pomagać rodzinom w których występuje przemoc?

W 2006 r. przy opracowywaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie ciechanowskim - dokonano także diagnozy zjawiska przemocy, ale po czterech latach wymaga ona aktualizacji oraz poszerzenia jej zakresu o dane z innych instytucji, takich jak np. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ciechanowie czy szkoły ponadgimnazjalne z terenu powiatu.

W związku z powyższym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie, w miesiącu grudniu 2010 r. przygotowało ankiety dot. tego zjawiska i w styczniu 2011 r. wysłało je do instytucji i organizacji, które w swojej działalności statutowej zajmują się między innymi dziećmi i rodziną, z prośbą o przekazanie informacji dot. tej problematyki oraz wszelkich uwag związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Na podstawie analizy tych dokumentów przygotowano diagnozę i opracowano niniejszy Program.

I. Założenia Programu.

Przystępując do opracowania Programu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim - przyjęto założenie, że tylko interdyscyplinarne działania mogą przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenia skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje.

Przedstawiony Program – jako projekt wieloletni – ma stworzyć podstawy do utworzenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o którym mowa w art. 6 ust. 3 pkt 1 cytowanej wyżej ustawy. Tylko taki system może przyczynić się do ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie i minimalizować jej negatywne konsekwencje. Osiągnięcie tego celu wymaga, by przedstawiciele instytucji organizujących wsparcie osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie wspólnie włączyli się w proces niesienia pomocy, co w konsekwencji przyczyni się do zmniejszenia skutków społecznych i traumatycznych u osób doznających przemocy.

Brak integracji działań niejednokrotnie prowadzi do wycofania się osoby doznających przemocy z podjętych kroków i utwierdzenia osoby stosującej przemoc w przekonaniu o bezkarności i słuszności zachowań przemocowych.

Program zakłada realizację celów i kierunków działań w oparciu o diagnozę, rozpoznanie zjawiska i lokalne uwarunkowania, a także współpracę i zaangażowanie wszystkich służb i instytucji. Wszelkie działania zaplanowane w programie służyć mają poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy, jak i ochronie ofiar przemocy, a także wsparciu rodzin zagrożonych przemocą.

Program ma z założenia charakter otwarty, może ulegać aktualizacji na etapie jego realizacji, nowelizacji i wypracowaniu nowych rozwiązań.

II. Diagnoza problemu.

W powiecie ciechanowskim, podobnie jak w całym kraju zjawisko przemocy w rodzinie zwiększa się. W dalszym ciągu jest ono jednak problemem ukrytym i przez większość osób postrzegane jako coś wstydlivego. Osoby doznające przemocy ukrywają, że są ofiarami – często nawet o tym nie wiedzą, że zachowanie bliskiej osoby jest przestępstwem oraz akceptują przemoc w swoich domach. Powszechnie panujące mity i stereotypy na ten temat utrudniają prawidłowe reagowanie na akty przemocy, często powodują brak reakcji ze strony świadków przemocy, zmuszają ofiary do milczenia, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów. Jednak w ciągu ostatnich lat liczba osób, które decydują się mówić o przemocy domowej ciągle wzrasta.

Przemoc w rodzinie wiąże się często z sytuacjami kryzysowymi i zaburzeniami jej funkcjonowania, które mogą prowadzić do jej rozpadu. W związku z tym dokonano analizy danych GUS za lata 2005-2009 dot. liczby **rozwodów i separacji** w powiecie ciechanowskim. Wynika z niej, że spadła

liczba orzeczonych rozwodów z 225 w 2005 r. do 148 w 2009 r. Tym samym wskaźnik rozwodów na 1000 mieszkańców spadł z 2,451 do 1,632. Jeszcze wyższy w omawianym okresie był spadek orzeczonych separacji, z 42 w 2005 r. do 4 w 2009 r.

Mimo tych pozytywnych trendów, zwiększa się skala zjawiska przemocy w rodzinie, o czym świadczą informacje i dane z **ośrodków pomocy społecznej**. Pracownicy socjalni, pracujący w środowisku jako jedni z nielicznych - mogą wchodzić do domu, rodziny, która zwróciła się o pomoc lub potrzebuje pomocy. Na co dzień stykają się więc w swojej pracy z zjawiskiem biedy i patologii, w tym przemocy w rodzinie. To oni jako pierwsi podejmują działania prewencyjne i proszą o pomoc inne instytucje, a także występują o zabezpieczenie interesów ofiar przemocy w rodzinie.

Z nadesłanych przez ops ankiet dot. przemocy w rodzinie za lata 2009 – 2010 (tabela Nr 1 i 2) wynika, że w większości gmin powiatu ciechanowskiego zjawisko przemocy w rodzinie w ciągu ostatnich trzech lat nieznacznie wzrosło. Jako główną przyczynę przemocy w rodzinie pracownicy ops wskazywali: alkoholizm – **79,6%**, bezrobocie – **12,1%**, złe nawyki wychowawcze – **7,2%** oraz zaburzenia psychiczne – **1,1%**.

Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu odnotowały wzrost o **8**, przypadków przemocy w rodzinie z **75** w 2009 r. oraz **83** w 2010 r. Wśród nich dominowała przemoc: psychiczna – **30** w 2009 r. i **35** w 2010 r.; fizyczna – **28** przypadków w 2009 r. i **29** w 2010 r. oraz zaniedbywanie: **15** przypadków w 2009 r. i **18** w 2010 r.

Osobami stosującymi przemoc najczęściej byli: ojcowie – w 2009 r. i 2010 r. – **41**; opiekunowie lub inne osoby – **23** w 2009 r. i **29** w 2010 r.; matki – **10** w 2009 r. i **11** w 2010 r. a także młodzież: **1** przypadek i dziadkowie – także **1** przypadek.

Przemoc w rodzinie była skierowana najczęściej wobec dzieci: **36** przypadków w 2009 r. i **40** w 2010 r.; matek: **31** przypadków w 2009 r. i **33** w 2010 r. oraz opiekunów lub innych osób: w 2009 r. i 2010 r. – **7** przypadków. Sporadycznie ofiarami przemocy byli ojcowie: w 2009 r. – **1** przypadek i 2010 r. – **3**.

Mimo, że liczebnie grupa osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na przemoc w rodzinie była niewielka – **47 rodzin, z 215 osobami w 2009 r. i 54 rodziny z 221 osobami w 2010 r.** - to skutki społeczne –

ze względu przede wszystkim na osoby doznające przemocy – najczęściej kobiety i małoletnie dzieci były bardzo wysokie.

W ankietach przesłanych z ops, wśród działań jakie podejmowano w gminach w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie dominowały: zgłoszenie do Policji – **52** przypadki w 2009 r. i **51** w 2010 r.; powiadomienie Sądu Rodzinnego – **10** przypadków w 2009 r. i **19** w 2010 r.; powiadomienia placówki oświatowej – w 2009 r. **15** przypadków i w 2010 r. **11** lub placówki ochrony zdrowia – w 2009 r. – **3** przypadki i w 2010 r. – **4** oraz zgłoszenie do Prokuratury – **2** przypadki w 2009 r.

W **30** przypadkach w 2009 r. i **38** w 2010 r. ops podejmowały inne działania własne i były to: uruchomienie procedury „Niebieska Karta”, prowadzenie zespołu interdyscyplinarnego; pomoc w uzyskaniu mieszkania, skierowanie do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych lub skierowanie do specjalisty, tj. psychologa, pedagoga czy prawnika.

Szczegółowe dane dot. przemocy w rodzinie przekazało funkcjonujące w strukturach gminy miejskiej Ciechanów - **Biuro ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Ciechanowie**. Z ankiety przekazanej przez w/w jednostkę wynika, że w 2009 r. zgłosiło się do Biura - **115 osób**, zaś w 2010 r. **123** osób zgłaszających problemy przemocy w rodzinie. Ogółem pracownicy Biura spotkali się w 2009 r. z **207** przypadkami przemocy, w tym: przemocą psychiczną – **113** i fizyczną - **92**; a w 2010 r. o **15 więcej**, tj. – **222**, w tym z przemocą psychiczną - **120** i fizyczną - **99**.

Osobami stosującymi przemoc byli najczęściej ojcowie – w 2009 r. - **104** przypadkach, w 2010 r. – **101** oraz opiekunowie lub inne osoby – w 2009 r. - **113**, w 2010 r. – **118**.

Poza informowaniem o przypadkach przemocy w rodzinie takie instytucje jak: Policję, Prokuraturę Rejonową oraz Sąd Rodzinny; Biuro podejmowało własne działania mające na celu wsparcie ofiar przemocy. Działania te polegały na udzielaniu pomocy i wsparcia psychologicznego, porad prawnych w tym sporządzanie pism procesowych dla interesantów oraz konsultacji z policjantami.

Także ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, poza przekazywaniem informacji do w/w jednostek; udzielały pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w postaci: pomocy socjalnej, pracy socjalnej i monitorowania sytuacji w tych rodzinach, interwencji kryzysowej i wsparcia

psychologicznego, prowadzenie grup wsparcia dla osób współzależnionych i doświadczających przemocy, uruchamiania procedury Niebieskiej Karty.

Nie bez znaczenia jest ciągle podnoszenie kwalifikacji kadry pracującej bezpośrednio z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy oraz oddziaływania na sprawców przemocy poprzez wspólne interwencje pracowników socjalnych i funkcjonariuszy Policji. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w 6 gminach: M. Ciechanów, MiG Glinojec, G. Ojrzeń, G. Opinogóra, G. Regimin, G. Sońsk - opracowano **gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie**, natomiast w 2 gminach: G. Ciechanów, G. Gołymin jest on w trakcie opracowania.

W 3 gminach: M. Ciechanów, MiG Glinojec, G. Opinogóra zostały również utworzone **zespoły interdyscyplinarne**, które kompleksowo będą zajmowały się między innymi przypadkami przemocy w rodzinie oraz w 2 gminach są takie zespoły w trakcie powoływania: G. Ciechanów oraz G. Grudusk. Pracownicy ops współpracują w ramach pomocy ofiarom przemocy z: komisjami ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, miejscowymi posterunkami policji, szkołami, zakładami opieki zdrowotnej, a także z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie i Sądem Rejonowym w Ciechanowie.

Ponieważ z danych zebranych z ops wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety i dzieci; opracowano i wysłano również ankiety do **szkół ponadgimnazjalnych** z powiatu ciechanowskiego, celem zdiagnozowania tego zjawiska w środowisku młodzieży (tabela Nr 3 i 4).

Ich analiza wskazuje, że problem przemocy w rodzinie wśród **uczniów** tych szkół w latach 2009 – 2010 był marginalny, a zjawisko to w ostatnich trzech latach nieznacznie spada.

W 2009 r. na ponad 3,8 tys. uczniów tych szkół wystąpiły **33 przypadki przemocy** w tym: psychicznej - **10**, fizycznej - **9**, ekonomicznej - **2** oraz zaniedbywania – **8**; inne - **4**. W 2010 r. odnotowano spadek ujawnionych przypadków przemocy do **23**, w tym: psychicznej - **6**, fizycznej - **3**, seksualnej - **1**, ekonomicznej - **2** oraz zaniedbywanie – **6**, inne - **5**.

Jednocześnie odnotowano niewielki wzrost przypadków przemocy którą **podejrzewano** – z **8** w 2009 r. do **11** w 2010 r. Dane te mogą świadczyć o tym, że młodzież częściej rozmawia na ten temat z wychowawcami oraz pedagogami szkolnymi.

Z przypadków przemocy w rodzinie stwierdzonych lub podejrzewanych przez kadre pedagogiczną tych szkół wynika, że sprawcami przemocy najczęściej byli: ojcowie – w 2009 r. – **15**, w 2010 r. **7**; matki – w 2009 r. – **9**, w 2010 r. – **5** oraz młodzież – w 2009 r. – **6**, w 2010 r. **9**; a także dziadkowie – **1** przypadek w 2009 r. oraz opiekunowie lub inne osoby – **2** zarówno w 2009 r. jak i 2010 r.

Przemoc ta była skierowana najczęściej wobec: dzieci – w 2009 r. – **21**, w 2010 r. – **11**; matek – w 2009 r. – **7**, w 2010 r. – **5** oraz opiekunów lub innej osoby – w 2009 r. – **5**, w 2010 r. – **7**.

W przypadkach stwierdzonej przemocy szkoły informowały: Policję – **6** przypadków w 2009 r. i **3** w 2010 r.; Prokuraturę – **2** przypadki w 2009 r.; Sąd Rodzinny – w 2009 r. – **7** przypadków i 2010 r. – **7**; ośrodki pomocy społecznej – w 2009 r. – **2** przypadki, w 2010 r. – **3** oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie – w 2009 r. – **2** przypadki.

Z dalszej analizy ankiety (tabela Nr 5) wynika, że problem przemocy w rodzinie w większości szkół miał odzwierciedlenie w szkolnych programach wychowawczych lub szkolnym programie profilaktyki. Był także przedmiotem zainteresowania szkoły w formie uwzględnienia tej problematyki na posiedzeniach rad pedagogicznych. Kadra pedagogiczna tych szkół brała udział w warsztatach na temat przemocy – LO, Zespół Szkół Nr 2, Zespół Szkół Nr 1, Zespół Szkół Nr 3.

Wychowawcy i pedagodzy szkolni uczestniczyli w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych w rodzinach oraz prowadzili rozmowy z uczniami o charakterze wsparciowym, w Zespole Szkół Nr 2 zorganizowano warsztaty dla uczniów nt. „Przemoc rówieśnicza i agresja” oraz prelekcję rzecznika prasowego policji dla uczniów nt. „Ryzykowne życiowe decyzje skutkujące przemocą domową” dla uczniów i rodziców.

Podkreślano w ankietach, że zjawisko przemocy w rodzinie ma **charakter ukryty i niewielki procent przypadków jest ujawnianych**. Najczęściej źródłem informacji były rozmowy pedagogów szkolnych i wychowawców z uczniami, którzy mieli trudności w nauce, a ich zachowanie było zaburzone oraz z ich rodzicami.

Z dziećmi i młodzieżą, która ma problemy, przede wszystkim w nauce pracuje **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ciechanowie**, do której również skierowano ankietę. Z jej analizy wynika, że w 2009 r. (na zlecenie Kuratorium Oświaty dokonywano analizy teczek klientów m.in. pod kątem

przemocy w rodzinie za ten rok) stwierdzono **21 przypadków** przemocy fizycznej i psychicznej. Sprawcami przemocy byli najczęściej ojcowie lub konkubenci, a przemoc była skierowana wobec matki lub/i dziecka.

W ocenie kadry Poradni przemoc w rodzinie w ciągu ostatnich trzech lat utrzymuje się ciągle na tym samym poziomie. Podkreślono jednak, że zmienia się świadomość ludzi, w tym dzieci, które same potrafią zgłosić podczas wizyty problem przemocy, co nie zdarzało się wcześniej.

O podnoszeniu się świadomości społecznej dot. przemocy w rodzinie i konieczności zgłaszania jej stosowania świadczą między innymi dane nadesłane przez **Prokuraturę Rejonową w Ciechanowie**. Liczba zawiadomień o popełnieniu przestępstwa z art. 207 K.k. („kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny podlega karze”) w **2009 r.** wynosiła **170**, z tego **163** to zawiadomienia przez ofiarę przemocy, **4** przez Policję, **1** przez ops, **1** przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz **1** przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy. Podobnie było w **2010 r.** – **na 201 zgłoszeń: 194** zgłosiły same ofiary przemocy, **4** Policja, **1** ops, **1** Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i **1** Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie. Na podstawie tych powiadomień Prokuratura prowadziła postępowania przygotowawcze i w ich wyniki w 2009 r. na **170** zakończyło się: skierowaniem aktu oskarżenia do sądu – **48**; umorzeniem – **90** oraz skierowaniem do sądu wniosku o umorzeniem postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających – **2**. Analogicznie w 2010 r. na **201** postępowań przygotowawczych zakończyło się: skierowaniem aktu oskarżenia do sądu – **62**; umorzeniem – **78** oraz skierowaniem do sądu wniosku o umorzeniem postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających – **1**.

Tylko wobec 2 osób stosujących przemoc w toku prowadzonych postępowań przygotowawczych w 2009 r. zastosowano tymczasowe aresztowanie oraz wobec 1 osoby w 2010 r. dozór policji.

Najczęściej przemoc w rodzinie kojarzy się z właśnie z **Policją**, bo to ona przeprowadza tzw. interwencje domowe, w tym dotyczące tzw. przemocy domowej według procedury „Niebieska Karta”.

Z ankiety przekazanej przez **Komendę Powiatową Policji w Ciechanowie** wynika, na **2.473** interwencji domowych przeprowadzonych

w 2009 r. – **341** dotyczyło właśnie przemocy w rodzinie, w tym 216 w miastach oraz 125 na wsi. W wyniku przemocy w rodzinie ogółem były pokrzywdzone - **542 osoby**, w tym: **343** kobiety, tj. 63,3%, **49** mężczyzn, tj. 9,0%, **101** małoletnich do ukończenia 13 lat, tj. 18,7% oraz **49** małoletnich od 13 do 18 lat, tj. 9,0%.

W 2010 r. odnotowano na **2.560** interwencji domowych, **352** dot. przemocy w rodzinie, w tym: 212 w miastach oraz 140 na wsi. Znacznie wzrosła liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy, bo o **78** do **620** osób. Wśród nich było **373** kobiety, tj. 60,2%, **50** mężczyzn, tj. 8,1%, **129** małoletnich do ukończenia 13 lat, tj. 20,7% oraz **68** małoletnich od 13 do 18 lat, tj. 11,0%.

Sprawcami przemocy w rodzinie najczęściej byli mężczyźni. W 2009 r. na **341** sprawców było ich **320**, tj. 93,8%, podczas gdy kobiet – **20**, tj. 5,9% oraz 1 nieletni. W 2010 r. na **356** sprawców przemocy było: **344** mężczyzn, tj. 96,6%, **11** kobiet, tj. 3,1% oraz 1 nieletni.

Prawie połowa sprawców przemocy zarówno w 2009 r. – **163** osoby, jak i w 2010 r. - **158** osób była pod wpływem alkoholu. W związku z tym większość sprawców przemocy została przewieziona do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia, w 2009 r. było takich osób – **146**, natomiast w 2010 r. – **131** osób.

Wobec sprawców przemocy w **54** przypadkach w 2009 r. oraz w **62** przypadkach w 2010 r. skierowano akt oskarżenia z art. 207 K.k. do prokuratury. Policja przesyłała również informacje odnośnie rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta” do ośrodków pomocy społecznej w 2009 r. – **56** i w 2010 r. – **58** oraz miejskich/gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych – w 2009 r. – **145** i 2010 r. - **145**.

Z opisowej części informacji przekazanej przez Komendę Powiatową Policji wynika, że zjawisko przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie, choć wzrasta liczba interwencji domowych, w trakcie których sporządzana jest „Niebieska Karta”.

Jednocześnie stwierdza się była to najczęściej przemoc fizyczna i psychiczna. Podkreślano ścisłą współpracę policji i ośrodków pomocy społecznej oraz innych instytucji w zakresie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą. W grudniu 2010 r. Ciechanowska Komenda Policji podobnie jak w 2009 r. uczestniczyła w kampanii społecznej „Niebieski Tydzień” skierowanej do osób, które stały się ofiarami przestępstwa, w tym także

przemocy w rodzinie. W ramach tej kampanii zorganizowano seminarium promujące pracę służb społecznych metodą zespołów doradczych.

Z informacji dostarczonej przez **Sąd Rejonowy w Ciechanowie** wynika, że ograniczenie władzy rodzicielskiej z uwagi na znęcanie się psychiczne lub fizyczne rodziców nad małoletnimi dziećmi w prowadzonych sprawach rodzinnych i nieletnich są przypadkami incydentalnymi. Jednocześnie podkreślono, że często sprawy dotyczące ograniczenia władzy rodzicielskiej związane są z alkoholizmem jednego lub obydwójga rodziców, co powoduje, że małoletnie dzieci często są co najmniej świadkami przemocy w rodzinie. W przypadkach stwierdzenia przez kuratorów w postępowaniu rozpoznawczym, bądź wykonawczym faktów przemocy wobec małoletnich dzieci, powiadamiana jest o powyższym Prokuratura Rejonowa.

Jednocześnie podkreślono, że w sprawach dotyczących orzeczeń Sądu Rodzinnego zobowiązujących osoby dorosłe do poddania się leczeniu odwykowemu, w zdecydowanej większości przypadków kuratorzy sądowi mają do czynienia z przejawami przemocy fizycznej, bądź psychicznej osoby uzależnionej wobec członków rodziny. Często wobec osób zobowiązanych do leczenia odwykowego równolegle prowadzone jest postępowanie wykonawcze w wydziale karnym z uwagi na znęcanie się nad członkami rodziny. W II Wydziale Karnym orzeczono z art. 207 K.k. w stosunku do mężczyzn w roku 2009 – **45** wyroków, w 2010 r. – **58** wyroków, zaś w stosunku do kobiet w roku – 2009 - **0**, w 2010 – **1** wyrok.

Z analizy danych wszystkich w/w instytucji wynika, że najczęściej występują przypadki przemocy fizycznej i psychicznej. W związku z tym zwrócono się do **Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie** o podanie informacji o liczbie ofiar przemocy zgłaszających się do tej placówki o pomoc medyczną.

Z przesłanej informacji wynika, że w 2009 r. **43** osobom – ofiarom **przemocy fizycznej**, w tym: **33** kobietom oraz **10** mężczyznom - udzielono pomocy medycznej w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym. W 2010 r. liczba ta nieznacznie spadła do **40** osób, w tym: **28** kobiet oraz **12** mężczyzn.

Wśród ofiar przemocy fizycznej **nie było dzieci** zarówno w 2009 r., jak i 2010 r. Jednocześnie stwierdzono, że wszystkie przypadki przemocy fizycznej były zgłaszane Powiatowej Komendzie Policji w Ciechanowie.

Personel Szpitala w trakcie hospitalizacji zwraca również uwagę na **zaniedbywanie, głodzenie, osamotnienie czy brak opieki wobec**

pacjentów. Wszystkie te przypadki są zgłaszane przez pielęgniarkę społeczną do ośrodków pomocy społecznej z terenu miejsca zameldowania pacjenta. W 2009 r. było takich osób **72**, natomiast w 2010 r. – **60**.

Ofiary **psychicznej przemocy** w rodzinie - głównie żony osób uzależnionych, w 2009 r. było ich **40**, natomiast w 2010 r. – **45** – zgłaszają się do Poradni Leczenia Uzależnień, w której obejmowane są działaniami terapeutycznymi.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie zajmuje się między innymi rodzinami i osobami zagrożonymi przemocą w rodzinie. Wszystkie te osoby zgłaszające się do tut. Centrum są informowane o możliwości umieszczenia w **Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Mławie** oraz udzieleniu tam pomocy specjalistycznej w sytuacji związanej z doświadczaniem przemocy w rodzinie. W ramach tego Ośrodka funkcjonuje hostel z 15 miejscami, który zapewnia całodobowe schronienie, maksymalnie na okres 3 miesięcy.

Aktualnie w ramach tut. Centrum prowadzi się **poradnictwo specjalistyczne**, między innymi dla rodzin i osób zagrożonych przemocą w rodzinie - w siedzibie Starostwa Powiatowego, ul. 17 Stycznia 7. Łącznie z poradnictwa specjalistycznego w okresie 01 sierpnia 2009 r. – 31 grudnia 2010 r. skorzystało: **819 osób**, w tym z porad prawnika – **497**, psychologa – **125** oraz z terapii rodzinnej – **197**. Poradnictwo to funkcjonuje w dalszym ciągu i cieszy się dużą popularnością, o czym może świadczy fakt, iż w pierwszych dnia każdego miesiąca brakuje już miejsc wolnych na dyżurach, szczególnie do prawnika.

Pracownicy socjalni PCPR w przypadkach podejrzenia przemocy w rodzinie ściśle współpracują zarówno z Sądem Rodzinnym, Policją, Prokuraturą oraz szkołami i ośrodkami pomocy społecznej. W 2010 r. złożono do Prokuratury doniesienie dot. przemocy w rodzinie – w stosunku do matki biologicznej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Mimo, że na co dzień pracownicy Centrum zajmują się rodzinami dysfunkcyjnymi, to członkowie tych rodzin nie sygnalizują stosowania przemocy. Świadczy to o między innymi o niskiej świadomości społecznej.

Ponieważ przemoc w rodzinie jest w dalszym ciągu problemem ukrytym i przez większość osób postrzegane jako coś wstydlivego, w ankietach (m.in. tabela Nr 5 i Nr 6) poproszono zarówno ops, szkoły, jak i inne jednostki

o padanie działań mających na celu **wykrywanie tej przemocy**. Większość instytucji podkreślała konieczność:

- 1) koordynacji działań instytucji odpowiedzialnych za kwestię pomocy rodzinie dotkniętej problemem przemocy;
- 2) prowadzenia działań profilaktycznych mających na celu edukację dzieci, młodzieży i dorosłych na temat symptomów i zagrożeń jakie niesie za sobą przemoc w rodzinie;
- 3) nagłośnienia problemu przemocy w rodzinie w mediach – przełamywania stereotypów i wzrost świadomości społecznej w tym zakresie, zarówno ofiar jak i świadków przemocy;
- 4) funkcjonowania telefonu zaufania;
- 5) przeprowadzenia badań ankietowych w szkołach na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- 6) prowadzenia działalności informacyjnej w środowisku lokalnym na temat możliwości otrzymania pomocy przez ofiarę przemocy w rodzinie;
- 7) dalszego systematycznego doskonalenia kadry w zakresie przemocy w rodzinie, celem wnikliwej znajomości problemu;
- 8) utrzymywania częstych kontaktów z rodziną, uczniem sprzyjających pogłębieniu wiedzy na temat funkcjonowania rodziny i nawiązaniu opartej na zaufaniu relacji;
- 9) prowadzenie wnikliwej obserwacji uczniów pod kątem zaburzeń zachowania oraz diagnoza przyczyn związanych z dysfunkcjami w rodzinie we współpracy z ops, kuratorami i pracownikami PCPR.

Następnie zwrócono się o podanie informacji dotyczących **barier obniżających skuteczność działań** zmierzających do ograniczenia przemocy w rodzinie. W nadesłanych ankietach wskazywano na:

- 1) zbyt małe zaangażowanie społeczeństwa w pomoc takiej rodzinie;
- 2) niechęć ofiar przemocy do ujawniania stosowanej wobec nich przemocy oraz bariery psychiczne i ich zależność ekonomiczna od sprawców;
- 3) niska świadomość ofiar, w zakresie możliwości uzyskania pomocy;
- 4) brak specjalistów do pracy z rodziną problemową oraz spójnego działania pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodziny;

- 5) brak jasno sprecyzowanych przepisów wykonawczych i odpowiednich placówek umożliwiających szybkie i skuteczne oddzielenie ofiary od osoby stosującej przemoc;
- 6) brak grup wsparcia dla ofiar przemocy;
- 7) brak działań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc;
- 8) bezkarność osób stosujących przemoc i pozostawanie ich w lokalu z ofiarą przemocy, brak możliwości jego odizolowania;
- 9) mała skuteczność w kierowaniu na leczenia odwykowe osób stosujących przemoc, którzy nadużywają alkoholu;
- 10) wycofywanie przez ofiary przemocy wcześniej złożonych zeznań w toczących się postępowaniach z art. 207 K.k.
- 11) zbyt skomplikowana procedura sądowa i umarzanie spraw.

W ostatnim punkcie ankiety zwrócono się do wszystkich instytucji o określenie **działań jakie powinny znaleźć się w powiatowym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim na lata 2011 – 2016**. Wśród zgłoszonych propozycji działań wymieniano między innymi:

- 1) edukacja społeczności lokalnej nt. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w lokalnych mediach;
- 2) wprowadzenie do szkół programów dot. przemocy oraz propagujących pozytywne zachowania, a także zorganizowanie warsztatów psychoedukacyjnych zarówno dla uczniów, jak i rodziców oraz nauczycieli;
- 3) tworzenie gminnych punktów informacyjno-konsultacyjnych dla osób dotkniętych lub zagrożonych przemocą;
- 4) udzielanie rodzinom zagrożonym przemocą oraz ofiarom przemocy w rodzinie – w szerszym zakresie wsparcia psychologicznego, prawnego i terapeutycznego;
- 5) tworzenie grup wsparcia oraz organizowanie warsztatów psychologicznych dla ofiar przemocy;
- 6) tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy i ośrodka interwencji kryzysowej;

- 7) wdrażanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- 8) określenie zasad współpracy powiatowych i gminnych jednostek zajmujących się przemocą w rodzinie.

III. Cele Programu.

W oparciu o przedstawioną diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie oraz przedłożone propozycje rozwiązań opracowano cele Programu.

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem.

Cel główny będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe:

1. Rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:
 - 1) organizowanie oraz współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz przedsięwzięciach edukacji społecznej, uwrażliwiających i podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałania mu, promujące wartości rodzinne, relacje oparte na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metody wychowawcze wykluczające używanie przemocy;
 - 2) upowszechnianie informacji o naturze problemu przemocy w rodzinie, jej atrybutach, formach, czynnikach ryzyka, możliwościach ochrony i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz możliwościach uzyskania pomocy na terenie powiatu oraz podmiotach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:
 - 1) przegląd, ocena i promocja szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym przemocy w rodzinie, adresowanych do młodzieży i rodziców;

- 2) realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych adresowanych do: dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników placówek oświatowych oraz opiekuńczo-wychowawczych dotyczących umiejętności niezbędnych w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, w szczególności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów, wychowania bez przemocy,
 - 3) realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców,
 - 4) wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje zagrożenia przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez :
- 1) organizowanie specjalistycznych szkoleń i konferencji dla pracowników służb, instytucji i organizacji w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie o charakterze interdyscyplinarnym;
 - 2) organizowanie szkoleń dla poszczególnych grup zawodowych, m.in. pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, instytucji wymiaru sprawiedliwości, kuratorów sądowych.
4. Zwiększenie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej, a także organizowanie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie poprzez zadania:
- 1) przeprowadzanie dalszej diagnozy potrzeb oraz oceny istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu;
 - 2) udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania;
 - 3) udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania;

- 4) oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
 - 5) uzupełnianie zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie, wspieranie i promowanie nowych rozwiązań służących sprawnemu, efektywnemu przeciwdziałaniu przemocy w warunkach lokalnych;
5. Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniami interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:
- 1) powołanie i funkcjonowanie miejskich, miejsko-gminnych i gminnych zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w odniesieniu do potrzeb rodziny z problemem przemocy.
 - 2) organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji i szkoleń interdyscyplinarnych dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - 3) aktualizacja i udostępnianie zainteresowanym służbom, instytucjom, organizacjom oraz mieszkańcom powiatu informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i zasobach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także monitorowanie realizacji Programu.

Pełna realizacja wyznaczonych celów Programu będzie uzależniona od stopnia zaangażowania podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ich realizację.

IV. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim. Realizatorzy i partnerzy Programu.

Sprawne funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji i współdziałanie pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się przemocą w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga w diagnozie, interwencji i pomocy wieloaspektowego spojrzenia na rodzinę i porozumienia wielu służb społecznych na terenie powiatu ciechanowskiego. Złożona natura

problemów alkoholizmu i przemocy w rodzinie sprawia, że pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie. Stąd istotne jest stworzenie systemu instytucji, organizacji i służb społecznych, który będzie miał na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i dostępności interdyscyplinarnej pomocy im udzielanej, a także zwiększenie skuteczności działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie ciechanowskim oparty będzie na:

- 1) informowaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie w przypadkach przemocy w rodzinie przekraczających możliwości miejskich, miejsko-gminnych i gminnych zespołów interdyscyplinarnych powołanych na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 2) wspólnej działalności instytucji realizujących procedurę „Niebieskiej Karty, wymiaru sprawiedliwości oraz innych instytucji świadczących interdyscyplinarną pomoc na terenie powiatu, poprzez wyznaczenie osób odpowiedzialnych i umożliwienie kontaktowania się z nimi w sytuacji kryzysowej.

System ma zapewnić sprawną komunikację, interwencję, wszechstronną pomoc i wzajemne wspieranie się podmiotów w działaniach zmierzających do ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz udzielenie pomocy całej rodzinie uwikłanej w problem przemocy. Rozwojowi tego systemu ma służyć niniejszy Program, do realizatorów którego należeć będą m.in. Miejski, Miejsko-Gminny i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej; Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Gołotczyźnie; Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ciechanowie; Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Zdrowia Starostwa Powiatowego w Ciechanowie; organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości: Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura, Sąd Rejonowy, a w nim Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej; Wojewódzki Szpital Zespolony oraz pozostałe placówki służby zdrowia; placówki oświatowe; organizacje pozarządowe i inne podmioty, które zostaną wyłonione w trakcie realizacji Programu. Do Partnerów Programu należeć będą m.in.: administracja rządowa, media, osoby fizyczne i prawne oraz inne instytucje i organizacje.

V. Zasady finansowania Programu.

Realizacja zadań w każdym z obszarów określonych celami szczegółowymi Programu uzależniona będzie od wielkości środków finansowych przewidzianych w budżecie powiatu. Działania ujęte w Programie, należące do zadań administracji rządowej zleconych powiatowi realizowane będą w zależności od zapewnienia środków z budżetu państwa. Część zadań, m.in. przedsięwzięcia związane z profilaktyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gmin przeznaczonych na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, stanowiąc wkład własny indywidualnych osób lub wynikając z zadań statutowych uczestników Programu.

VI. Harmonogram realizacji Programu – stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszego Programu.